

Katekismus for konfirmander

Lars Nymark

På baggrund af de senere års konstruktive arbejde for at fremme konfirmanders fordybelse og refleksion i form af selvvirksomhed, medindflydelse og medansvarlighed for læringsvirksomheden i konfirmandstuen rejses nu spørgsmålet om en ny katekismus for konfirmander – ikke som et alternativ til den undervisningsform, der er under udvikling, men som en stigende nødvendig del af det samme konfirmand-undervisningsprojekt.

Siden 1960'erne har der været en i grunden ærlig bestræbelse på, at kun det, der kan vinde personlig betydning, er der grund til bruge kræfter på. Ingenting kan kræve at være autoritet eller foreskrevet sandhed på forhånd. Det er modernitetens vilkår. Det betød tvivl om det rigtige i bare at lære fadervor udenad eller salmer eller at skulle kunne gengive troens elementære formuleringer på remse. Det vigtigste blev at kunne stille de kritiske spørgsmål, som en moderne verden rejser – og søge svar. Det er dem, den personlige sandhed skal blive til af. Det er siden blevet videreudviklet i videnssamfundets læringsbegreb.

Det undervisningsprojekt kan let karikeres, men den pædagogiske gevinst kan ikke underkendes. Det er fordybelsens og refleksionens mulighed, samtidig med at det, som en konfirmand kan se en personlig interesse og mening i, i sig selv virker motiverende for arbejdet med stoffet. Man lærer bedst, når undervisningsprojektet bliver til ens eget projekt. Kognitivt styrker ”høre” og ”gøre” hinanden. Ligesom stoffet bliver ”operativt” på en anden måde, når det går gennem ens krop og ud, end hvis det blot bliver fyldt på af andre og lagret et eller andet sted bagerst i harddisken, uden at man selv har fundet knappen, der kan kalde det frem.

Men der er også en teologisk pointe i det. Konfirmanderne i konfirmandstuen er ikke bare passive modtagere af et pensum i et elev-lærer-forhold, men "vi er Guds hus og kirke nu". De er sammen med præsten midt i den gudstjenestelige virkelighed, som konfirmandstuen er. De er som døbte selv fuldgylde subjekter for deres kristendom. Kristendommen er deres – og ikke bare præstens – projekt. Det er dem, der må gøre arbejdet med at få kristentroen placeret i forhold til tilværelsens uoverskuelige mangfoldighed i deres liv.

Det kan altsammen sagtens gå, så længe centrale formuleringer af tro og sandhed stadig er der for enhver at forholde sig spørgende og kritisk til. Sådan har det været indtil for snart et par generationer siden. Men når ord og udtryk for det grundlæggende er borte, bliver de kritiske spørgsmål pludselig orienteringsløse og kan kun kredse omkring sig selv. Skal værkstedsarbejdet og selvvirksomhedsprojekterne i konfirmandstuen lykkes, må konfirmanderne hele tiden have en mur at spille bold op ad. I takt med udviklingen af konfirmandernes selvvirksomhed, er der igen blevet brug for enkle formuleringer af det allermest centrale og altomfattende i kristendommen. En ”katekismus”. Det, der i en hermeneutisk proces både er spørgsmålenes forudsætning og bud på et svar. Det gælder ikke mindst, når kristendommen netop ikke er noget, mennesker kan reflektere sig frem til, men noget, der grundlæggende kommer til os og sættes os for.

Katekismen som metode i konfirmandstuen

Katekismus-arbejdet hører hjemme i konfirmandstuens ugeforløb. Det lever ved det rytmiske præg. Et mønster, der skal have chance for at tegne sig med tydelighed. Det kræver en vis regelmæssighed. Ritualer. Måske skal katekismus-sætningen netop være en del af konfirmandstuens ritual.

Der er ingen tvivl om, at Luther har set rigtigt, når han slår til lyd for, at der bør arbejdes med én bestemt ordlyd. Altså en kortfattet, prægnant, billedrig formulering af noget af det fundamentale, som kan tåle at blive gentaget og lyse lektionen ud - og måske konfirmationsforberedelsen ud og endda livet ud! Ordlyden i katekismus-sætningen kan man så på forskellig vis lege med ved at arbejde med ordene og billederne og de fortællinger, som er i sætningen og knytter sig til den. Og i legen og arbejdet gentagne gange vende tilbage til udgangspunktets ordlyd. Måske kan sætningen til sidst komme op på tavlen eller et andet fremtrædende sted i lokalet som et lysende neonskilt, der bliver stående konfirmationsforberedelsen ud. Men først til sidst!

Luther videregiver nemlig en anden vigtig indsigt, når han siger, at katekismen skal læres udenad. For Luther havde det en sammenhæng med en overbevisning om, at ”ordet skaber, hvad det nævner”. Selv om vi måske forstår det på en anden måde end ham, gælder det stadig som en vigtig retorisk indsigt. Samtidig ved vi af erfaring, at det, vi kan udenad, bliver en del af os selv, noget, vi hele tiden bærer med os, noget, der når som helst kan aktiveres, og som vi selv kan aktivere. Fordi det bliver en del af ens krop så at sige, bliver det netop produktivt, skabende i forhold til de ting, vi beskæftiger os med og sætter konfirmanderne til at beskæftige sig med – et indre ”neonskilt”, som

er tændt og kaster sit lys ud, oplysende, kritisk, anledning til nysgerrige spørgsmål og måske endda konstruktiv modsigelse – og alligevel hele tiden det samme. Det er det, katekismus-sætningen skal være.

Altså det hører grundlæggende med til katekismens væsen, at den skal læres udenad – ikke ved kedelig indterpning, men netop i en legende form, der fastholder glæden ved dens indhold og betydning.

Dermed ligger ”indoktrinering”, indsnævring og fastlåsning bestemt ikke lige om hjørnet! Det kunne man godt fristes til at tro. ”Gentagelse og udenadslæring” – der er stadig nogen, hvis erindring rækker tilbage til en tid, hvor det netop var udtryk for autoritær undervisning, der afskar alle spørgsmål og enhver dialog. Men den moderne bevidsthed befinder sig et andet sted. Det gælder også børnenes. I en postmoderne tilværelse vil katekismen blot optræde som et bud på sandheden ”i det store kor” – men samtidig et legitimt bud, som man kan forholde sig til og gå i diskussion med og vælge at holde sig til.

Selv om man så skulle gøre det sidste – altså lade katekismens formulering blive en del af ens livshorisont - skal de kritiske spørgsmål nok blive der. Det behøver ingen at være bange for! Den komplekse tilværelse producerer hele tiden nye hvorfor?-hvordan?-hvorhen?-spørgsmål, som anfægter det, vi hører og lærer og tror på. Men for at vi overhovedet skal kunne nå derhen, hvor vi kan gå på arbejde med glæde eller gå i seng og sove, glad og straks, som Luther skrev i sin Lille Katekismus, er det en simpel nødvendighed, at vi igen får foræret enkle og centrale ord og udtryk for troen på

- at Gud har skabt mig

- at Jesus er Guds søn og et menneske mellem os på jorden, der døde på korset og stod op fra de døde igen

- at det betyder, at jeg nu ikke kan befinde mig det sted på jorden eller under jorden, hvor Guds lys ikke skinner på det liv, jeg har bag mig, og den vej, jeg har foran mig. Det er Helligåndens virksomhed.